

Overdenking 17 augustus 2008

Lezingen: Jesaja 55:8-11 en 1 Johannes 4:11-21

In het begin van de dienst werden woorden uit het Johannes-evangelie gelezen, 'Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft hem doen kennen', en werd het volgende verhaal verteld.

Een beroemde rabbi ging altijd als er moeilijkheden waren naar een bepaalde, stille plaats in het bos, om daar in z'n eentje te bidden. Hij stak er een vuur aan, sprak een gebed uit en ervoer Gods aanwezigheid.

Later wilde zijn leerling dat in zijn spoor voortzetten. Als er iets was, ging hij naar diezelfde plek in het bos en zei dan: 'Heer van het heelal, luister. Ik weet niet hoe ik het vuur moet aanmaken, maar ik kan het gebed nog wel zeggen.' En ook hij ervoer Gods aanwezigheid.

Nog weer later ging zijn opvolger naar het bos. Hij zei: 'Heer der wereld, neig uw oor. Hoe het vuur ontstoken moet worden weet ik niet, en het gebed ken ik niet, maar ik weet nog de plaats.' En ook hij ervoer Gods aanwezigheid.

Maar op een gegeven moment was er een rabbi die thuis bleef. Hij ging in een stoel zitten, zijn hoofd tussen zijn handen en sprak tot de Heilige, gezegend de Naam: 'Hoe ik het vuur aan moet steken weet ik niet. Het gebed ken ik niet. De plek in het bos kan ik niet meer vinden. Maar wat ik wel kan, is dit verhaal vertellen. Moge dat voldoende zijn.'

En het was genoeg. Ook hij ervoer Gods aanwezigheid.

Overdenking

'Niemand heeft ooit God gezien', twee maal klinkt het bij Johannes, in zijn evangelie en in de brief die hij schrijft. Ik zou u dat woord willen laten horen als het evangelie, een bevrijdend evangelie.

Bevrijdend voor mij als voorganger: ik heb God niet gezien en kan en hoef u dus ook niet vertellen hoe God er uit ziet. Maar ook Hendrikse heeft God niet gezien, en Karl Barth niet, en Calvin en Augustinus ook niet. Niet dat ze dat vragen van u, maar u hoeft hen dus niet blindelings te volgen, niet op hun woord te geloven, ook zij weten niet hoe God is. En u hebt God niet gezien, hoewel ik dat ook niet wil uitsluiten, Johannes heeft niet het laatste woord, maar hij zou wel zeggen dat we op een bijzondere ervaring niet moeten bouwen, dat we niet moeten denken dat we nu voor eens en al weten hoe God is.

Ook Jezus heeft God niet gezien. 'Wie mij heeft gezien, heeft de Vader gezien', dat zijn zijn woorden, maar het wonderlijke is dat hij zelf zijn hele leven in de leer blijft, zoekt en vraagt naar God, nooit blijkt te weten van God op de manier van 'dat heb ik altijd al geweten'. Aan het kruis roept hij 'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten', hij geeft geen verklaring van zijn lijden op grond van wat hij altijd al van God wist, hier weet hij het niet, en schreeuwt om God.

Twee woorden komen bij mij boven als ik nadenk over 'geloven in God', nieuwheid en anders-zijn.

'Hoe zou God niet elke morgen nieuw voor ons zijn', nieuw betekent hier niet het nieuwe van een andere televisie, die je neemt omdat de oude het niet meer doet, nieuw is hier vreemd, ongedacht, nooit eerder gezien en gezegd. Denk aan Jesaja, 'mijn plannen zijn niet jullie plannen, jullie wegen zijn niet mijn wegen'. Anders-zijn zit hier dichtbij, God is anders, de andere, de totaal andere. Anders dan wij, anders dan zoals het er in de wereld aan toe gaat, God onttrekt zich aan onze wetten en patronen. God is vreemd, nieuw, anders, en met God komt het vreemde, het nieuwe, het andere ons leven binnen. Dat vreemde, dat andere, dat nieuwe, dat duiden we aan met God.

Ik hoor over twijfels die opkomen bij het lezen of bij het horen van het de gedachten van Klaas Hendrikse, die probeert uit te leggen hoe hij gelooft in een God waarvan hij niet kan geloven dat hij bestaat. Ik denk dat die twijfels al langer bij u bestonden, ergens onder de oppervlakte, twijfel aan God, twijfel aan de beelden die u had van God, twijfel aan uw eigen geloof, die twijfels worden soms wakker geroepen door woorden van een ander. Als

antwoord op die twijfels past niet de zekerheid, geen 'zien' van God, alles van hem weten, de echte waarheid. Dat denken we soms wel en we klampen ons vast aan alles wat we ooit geloofd en gezien hebben, maar het lost de twijfel niet op.

Tegenover deze twijfels staat overgave en vertrouwen. Dat betekent juist loslaten van eerdere antwoorden, dat betekent dat je God zoekt alsof het de eerste keer is. Dat je bidt alsof het je eerste gebed is, dat je de Bijbel leest zonder te weten wat er in staat, dat je naar de kerk gaat alsof het voor het eerst is. Zo kun je ook kijken, naar jezelf, naar de ander, naar de wereld om je heen, zo kun je ontmoeten, je dag beleven, alles, voor het eerst.

God, iedere morgen nieuw, we ontmoeten God, we vinden God, als we hem ontmoeten, als we hem vinden, vanuit een niet-weten. We maken het onszelf moeilijk als we proberen de oude beelden van God en eerdere belevenissen met God kloppend te maken met ervaringen van vandaag. Het 'oude geloof', vergeet het, en vraag, zoek, bid, als de eerste keer.

Misschien zul je dan iets van God ervaren in de vorm van het geloof van je kinderjaren, misschien ook niet, komen er heel andere beelden. Maar altijd: voor jou, zoals je nu bent, met alles wat je hebt meegemaakt, bij alles wat er in je leven gebeurd is.

Johannes wijst ons de weg bij het zoeken en vragen. 'Niemand heeft ooit God gezien', in zijn evangelie verwijst hij vervolgens naar Jezus, zijn leven, zijn verhaal. In zijn brief is er na het niet-weten, in het niet-weten van God, de liefde, de liefde van God, de liefde voor God, de liefde voor elkaar. In het woord liefde is ook de overgave en het vertrouwen begrepen.

Liefde, een vreemd element in deze wereld, liefde, dat is het nieuwe en het vreemde in ons leven, het totaal andere. God is geen antwoord op onze vragen van waarom en hoe, God is een nieuw bestaan. In plaats van door te leven in frustratie, in wrok, in zoeken van eigen gelijk, in het verwerven van genoegdoening, in het je zinnen zetten op dat wat je nooit gekregen hebt en nog steeds wilt hebben, in plaats van dat alles is er een nieuw bestaan, met de kleur van de liefde.

De grootste ramp is dat we bij alles wat we verliezen in het leven ook de liefde kwijt raken, dat we ondergaan in haat en verbittering. Naar God zoeken en vragen, in God geloven, is openheid voor het nieuwe en het vreemde in ons leven.

Dan is daar de wonderlijke ervaring dat we in dat vreemde en het nieuwe, in het leven met ons hart, in de liefde, het meest onszelf zijn, thuis komen. Dat je weet: zo ben ik bedoeld, zo ben ik geboren.

Dichterbij God kun je niet zijn.

Jan de Korte